

Т. С. Дорошенко

Роман І. Франка «Лель і Полель»

як психоаналітична студія двійництва

Тема нашої роботи пов'язана з дослідженням психологізму роману І. Я. Франка «Лель і Полель» в аспекті вивчення психології близнюків через мотив двійництва. Зокрема, йтиметься про механізми поведінки головних персонажів роману – братів Калиновичів.

Интерес науковців до феномена близнюків не міг не позначитися на його художньому втіленні. Зреферована література з проблем гемелогії, ставши теоретичним підґрунтям аналізу тексту роману в аспектах розгляду особливостей психології, психопатологічних станів близнюків Калиновичів через з'ясування причин їх появи (генотип – як на їх народження вплинули різниця у віці батьків, стресові стани тощо), допомогла з'ясувати типи їх характерів, внутрішній (біологічний та психологічний) «зв'язок» між ними, патологію одного з братів (прогресуюча її модель), що й призвело до самогубства обох.

Як зазначав І. Я. Франко: «Майже всі мої писання плывуть з особистих імпульсів, ... усі вони ... напоєні ... кров'ю мого серця, моїми особистими враженнями і інтересами, усі вони ... у певній мірі ... є частка моєї біографії».

Аналізуючи поведінкову модель братів, ми виділили екстремальні ситуації з їх життя (сирітство, ув'язнення, кохання до однієї жінки тощо), визначили способи коригування світоуявлень, що дозволило зробити висновок про специфіку цієї моделі як моделі двійництва – нерозділеності. Проілюстрували це на прикладі Начка Калиновича. Його поведінкова модель – це градаційний ланцюг, який виявляє динаміку внутрішнього «я» персонажа: душевна криза > синдром утрати > стрес > фрустрація > депресія > самогубство. Ці спостереження зроблені нами на основі вивчення психологічних типів (за К. Юнгом, Шмішеком, А.Є. Личко,

К. Леонгардом), що зумовило висновок: Начко – високореактивний ідивід, оскільки характеризується інтровертною поведінкою. Фактично він сам себе загнав у замкнене коло, адже звузив сенс свого життя до одного бажання – бути з Регіною за будь-яку ціну, не хотів розуміти, що вибір тут робить Регіна, а комусь із братів необхідно його прийняти. Він не захотів бути щасливим щастям брата. Ситуація абсурдна: замість почути і вислухати одне одного, брати мовчали, приймаючи егоцентризм за вияв гордості.

Так непорозуміння обернулося трагедією, на відміну від першоджерела роману – поеми Ю. Словацького «Лілла Венета», оскільки там кінець є одночасно продовженням, а в романі продовження Владка – його син – не віддзеркалюватиме братньої єдності, бо Калиновичі пішли з життя через егоїзм, порушили заповіт матері, яка, помираючи, благала їх про єдність, порушили головну християнську заповідь – про любов до ближнього (вони ж і були цими найближчими ближніми), про життя як найвищий дар.

Такий напрямок дослідження вважаємо перспективним, оскільки він дозволяє адекватно проаналізувати змістоутворюючі елементи роману.